

üibernommen wurde, nicht dasselbe bedeutet haben, was es heute, nämlich ein aus Stearin, Wachs oder ähnlichem gegossenes Beleuchtungsmittel. Es bedeutete ursprünglich ein ausgetrockneten und zusammengebundenen Weissbuchenspänen bestehendes Beleuchtungsmittel; daher der ung. Name der Weissbuche: *gyertyán-fa*, wörtlich 'Kerzchen-baum'. Später, als ein neueres u. besseres (deutsch *Kerze* genanntes) Beleuchtungsmittel in Mode kam, wurde auch dieses (auf Grund der gleichen Verwendung) mit dem alten Namen *gyertya* genannt. Und seitdem das ältere (aus Weissbuchen verfertigte) Beleuchtungsmittel ausser Mode kam, ja ganz vergessen wurde, fühlt das ung. Sprachgefühl natürlich gar keinen Zusammenhang mehr zwischen *gyertya* 'Kerze' und *gyertyán* 'Weissbuche'.

Az „ötödik hadosztály“.

Történelmi események különös új jelentést adhatnak egy-egy szónak, kifejezésnek; később aztán az illető esemény elfeledtével is megmarad ugyan az a specialis jelentés, de már az illető jelentésváltozás okát elfelejtik az emberek. Az efféle tehát nem árt idejében följegyezni.

(Akik a vendéglőkben a *zóna*-pörkölteket eddegélik, tán el sem hinnék már, hogy Baross Gábornak, az egykori „vas“-miniszternek az útvonalakat *zóná*-kra osztó s az utazást olcsító vasúti tarifareformjától keletkezett a *zóna* szónak mai 'olcsóbb', 'kisebb [adag]' jelentése.)

Emlegetik lapjaink e háború folyamán az *ötödik hadosztály*-t (v. *brigád*-ot), s még többet emlegetik a külföldiek. De ma sem tudja már mindenki, mi e kifejezés eredete, s úgy látszik, nemcsak minálunk nem, hanem a jobban érdekelt Németországban sem.

Ezt bizonyítja az, hogy Rosenberg Alfréd szükségesnek látta már megmagyarázni a Völkischer Beobachterben e kifejezés értelmét és eredetét. (L. Alfred Rosenberg: Die „fünfte Kolonne“. Völkischer Beobachter, Wiener Ausgabe 9. Juni 1940.)

Rosenberg cikkéből közöljük a következőket:

Ez a fogalom, hogy „ötödik hadosztály“, a spanyol polgárháború alkalmával keletkezett. Akkoriban jelentette ki a nemzeti spanyol hadsereg, hogy négy hadtesttel mennek ugyan Madrid ellen, de magában Madridban is, hol már működtek a „falangisták“, készen van az *ötödik hadosztály* is, mely majd a négy másikkal együtt segít megbuktatni az akkori uralmat. Azt jelentette ez, hogy a nemzeti spanyol táborban jól tudták, hogy a vörös parancskormánytól elnyomott Madridban sokan öhozzájuk szítanak.

Igy lett az *ötödik hadosztály* a párisi és londoni demokráta szálló vészkiáltása, mert a Nagynémet Birodalom nemzeti-szocialista hadseregének fölvonuló hadosztályai láttára ilyen titkon működő „ötödik“ náci-hadosztályt sejtenek már minden városukban, sőt minden minisztériumukban.

Ostobaság...

Mészöly Gedeon.

Die fünfte Kolonne. Der Verfasser fixiert nach einem Zeitungsartikel von Alfred Rosenberg, dass der Ausdruck „fünfte Kolonne“, der in den Zeitungen öfters vorkommt, seine Erklärung in einem Momente des spanischen Bürgerkrieges findet. Rosenberg's betreffende Zeilen lauten, wie folgt:

Entstanden ist der Begriff einer „fünften Kolonne“ während des spanischen Bürgerkrieges. Damals erklärte die national-spanische Armee, dass sie mit vier Armeen auf Madrid marschiere, und dass in Madrid selbst, wo Falangisten wirkten, die fünfte Kolonne am Werke sei, die den vier anderen Kolonnen helfen würde, das damalige Regime niederzuwerfen. Das bedeutete, dass man sich im nationalspanischen Lager bewusst war, viele von der roten Diktaturregierung unterdrückte Sympathien in Madrid zu wissen.

Nun ist dieses Wort ein geflügeltes Angstgeschrei der Demokraten in Paris und London geworden, die angesichts der anmarschierenden Kolonnen der Nationalsozialistischen Wehrmacht des Grossdeutschen Reiches jetzt diese fünfte Nazi-Kolonne in jeder Stadt, ja nahezu in jedem Ministerium schon an der Arbeit zu erblicken vorgeben.

So blödsinnig es ist...

(Völkischer Beobachter, Wiener Ausgabe, 9. Juni 1940.)

Székely csüddöngölő.

Mióta ez a székely nemzeti tánc a magyar hazában is polgárjogot kapott s mint figurális különlegesség nagyobb estélyeken bemutatásra kerül, érdemes bővebben foglalkozni vele és meg tudni, vajjon honnan kapta nevét. Néhány lelkes főiskolai hallgatónak köszönhetjük, hogy elszakított véreinknek ezt az eredeti sajátos táncát itt bemutatthatták, még pedig az igazi székely népviseletben. Mert, mint általában a magyar táncokat, ezt sem lehet pantallóban és lakkcipőben táncolni. Magasszárú csizma kell oda és feszes harisnya (nadrág), ezekben látszik meg a táncfigura. A székely legény ma sem táncol rumbát, foxtrottot s más istensudája néger táncot. Jókedvében a csüddöngölőt ropja. A széke-lyek közt nem bálban, hanem *táncban* mulat a fiatalság. Ott *beáll*